

Fra: [Pål Nymo](#)
Til: [Aslaug Norendal](#); Karina.Kristina.Moen.Wallekjaer@porsgrunn.kommune.no; post@vtfk.no
Kopi: [Borgar Slørdal](#)
Emne: Sandøya og Brevik fergekai. Rapport / høringsuttalelse fra NMM
Dato: tirsdag 19. mai 2020 18.04.27

Vår ref: 2020041

Bakgrunn

Norsk maritimt museum (NMM) mottok i februar 2020 reguleringsplan for Sandøya fergekai til høring vedrørende kulturminner under vann. NMM varslet at det var behov for å gjennomføre en arkeologisk registrering i planområdet for å kunne gi en uttalelse i saken. Før befaringen kom i stand ble vi kontaktet av Feste Grenland/Porsgrunn kommune for å vurdere også en annen fergekai-plan i samme moment, dette ved Brevik havn.

Avtale om arkeologisk registrering ble inngått med Porsgrunn kommune, og befaring på begge lokalitetene ble gjennomført den 27.04.2020. Under følger en rapport/høringsuttalelse fra oss.

Befaring ved Sandøya fergekai.

Befaringen ble lagt opp iht. plangrense vedlagt i høringsbrevet. Plankartet var utarbeidet av Feste Grenland AS, merket 16551 og datert 03.02.20. Reguleringsgrensen omfatter et sjøområde med variert sjøbunntopografi. I ytterkant av plangrensen mot sørvest og nordvest går det et fjellterreng ned til ca kote 16 meter mens midt i planområdet foran eksisterende molo er det et skjær med varde og flere grunner rundt.

Registreringen ble gjennomført ved bruk av dykking, observasjon av sjøbunnen, prøvestikking i sedimentene og sonding med jordbor. NMM er underlagt bestemmelsene i forskrift om utførelse av arbeid, kap. 26. Dykkingen skjer med toveis kommunikasjon og det dykkes fra båt. Arkeologen som dykker gir beskjed om observasjoner og eventuelle posisjoner og dette noteres av dykkerleder i båten.

Fokus for registreringen var særlig å se om det finnes spor etter forlis eller havnevirksomhet i området. Det ble observert enkelte løse gjenstander som flaskeskår og porselensbiter men ingenting av dette var i et omfang som tilsier at det kan kalles kulturlag. I de grunneste delene av planområdet var sjøbunnen tydelig erodert og utsatt for kontinuerlig bevegelse av sjøgang. Her observerte vi en del biter av tegl, takstein og murstein, som var kraftig "vannrullet" og nedslipt.

Det ble ikke registrert vrak, vrakdelar eller andre kulturminner under vann innenfor planområdet ved Sandøya fergekai.

Befaring ved Brevik havn (fergeterminal)

Kartgrunnlag som lå til grunn for registreringen under vann ved kaiteminal i Brevik var utarbeidet av Feste Grenland AS, datert 26.08.19, merket "tegning L01". Plangrunnlaget her viser en opprusting av eksisterende dypvannskai ved gbnr. 80/163 der det skal anlegges en utstikkerkai skrått ut fra land.

Vi gjennomførte et dykk ned til kote 18 meter i dette planområdet. Helt inntil eksisterende kai er det en fjellvegg som går bratt ned til 12-15 meter der det videre utover går en bratt skråning videre ned i dypet. Sjøbunnen i denne skråningen er full av bildekk, jernskrot, sykler, handlevogner og lignende. Det ligger også en del større steinblokker og steinhauger

nedover i skrentene her og dette ser ut til å være naturlige steinras og ikke del av noen utfylling.

Vi registrerte noen spredte forekomster med ballastflint (små brungule flintknoller) på sjøbunnen i området. Det er mye av dette i Brevik området generelt, og det skriver seg høyst sannsynlig fra tiden Brevik var et senter for trelasthandel i Grenland ("Hollendertid"). Vi vurderer flintforekomstene inne i planområdet for opprusting av fergekai ved Brevik havneterminal som så liten at det ikke kan defineres som et marint avsatt kulturlag etter kml § 14.

Konklusjoen vår etter registrering i planområdet ved Sandøya og Brevik fergekai er at det ikke er registrert automatisk fredede kulturminner innenfor plan/tiltaksgrensene. NMM har følgelig ingen videre merknader i disse sakene.

Vennlig hilsen
Norsk maritimt museum

Pål Nymoen
Førstekonservator

Norsk Maritimt Museum/
Norwegian Maritime Museum
Bygdøyenesveien 37
N- 0286 Oslo
Phone + 47 92010063
www.marmuseum.no

